№ 61 (257) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pi yłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś

wychodzić dwa razy ŭ tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

CENA ABWIESTAK.

Na 4-aj staranie za radok drobnymi literam — 25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobnym drukam.

№ 61 (257) Hod III. Wilnia. 6 žniŭnia 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Telehramy.

5 žniunia.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Na fronci miž Ipram i Mondidje—ažyŭlenaja artyleryjskaja bitwa. U Flandryi, na poŭnačy ad Alber i naabapał Sommy adbity ataki worahaŭ. Na poŭnačy ad Mondidje biez naciska worahaŭ my z Zachodniaha bierahu Awr i s patoku Don uzali nazad swajo wojska za hetyje adrezki. Pry Mondidje ŭ drobnych styčkach uziaty pałonnyje.

Front niamieckaha Naślednika: Pry Wel ahoń uzmacawaŭsia. Udačnyje styčki na paŭdnia ad Kont, na zachodzi ad Rejmsa. Našy arjergardy zhodnie z zahadam adyjšlisia na paŭnočny bierah Bel.

Front Galwica i Albrechta Wiurtemberskaha: Na zachadzi ad Mozela, u siarednich i wierchnich Wogiezach adbity warožyje nastupleńni. U Elzasie my ŭziali pałonnych.

LONDON. Uradowaja hazeta ŭ Tokio z 2 žniŭnia nakazywaje ab namečenaj wysyłce sajuźnickich wojsk u Władywastok.

Ameryka predłažyła niedaŭna Japonii chutčej pasłać wojska dzieła pomačy čecha-sławakom u Sibiry. Japonski ŭrad jašče raz adznačyŭ, što jon nie miešajecca ŭ unutrenyje sprawy Rasiei. S pryčyny niebaspieki ŭ Sybiry čecha-sławakom ad niemcaŭ i aŭstryjakaŭ sajuźniki nie mahli spakojna hladzieć na niewyhodny dla ich chod prypadkaŭ. Čaść ich wojsk užo atrymała zahad wyjechać u Władywastok. Nia hledziačy na ŭčaście ŭ hetaj ekspedycyi i japoncaŭ, Japonija i nadalej choče pa dzieržywać pryjaznyje znosiny z Rasiejej. Dabiŭšysia swaje mety, ŭsie japonskije wojski zara pakinuć rasiejskije hranicy, i suwerennaść Rasiei jak s palityčnaha, tak i wajennaha pahladu nia budzie zakranuta.

ŽENIEWA. Pryjechaŭšyje z Archangielska ŭ Kandałažsk sajuźnickije dyplomaty znachodziacca pad apiekaj anhlickich i amerykanskich wojsk.

RYHA. Hłaŭnakamandujučyj 8 armii wydaŭ zahad, pawodłuh katoraha rasiejskije rubli u Estlandyi i Liflandyi nie prynimajuć ŭ zapłatu. Nikoha nielha prymušać płacić, abo atrymliwać płatu ŭ ras. rublach. Ceny ŭsiełakich tawaraŭ pawinny być pakazany ŭ markach. Staryje daŭhi ŭ rublach pawinny być wypłačywany markami pa kursie 1 m.=1 rub. Staryje pretensii pa zakładnym, arendnaj płaci, rencir, pensijam i t. p wypłačywajucca markami pa kursie 1 rub.=1 m. 50 fen.

MASKWA. (P.T.A). Dzieła arhanizacyi aficerskaha korpusa z rabotnikaŭ byli adkryty šmat aficerskich 4-miesiačnych kursaŭ. Wučni ich u žniŭni zajmuć užo značnaje čysło aficerskich miesc, jak predstaŭniki rabotnikaŭ. U akademiju hieneralnaha štabu z 8 miesiačnym kursam prymimajuć tak sama tolki ludniej, dawioŭšych swaju wiernaść sawieckamu ŭradu.

BERLIN. Cieła feldmaršałka Ejchhorna pierawiezieno ŭ poŭnaj cišy ŭ światyniu ŭ parku Inwalidaŭ, dzie jano budzie pacharonieno ŭ aŭtorak paabiedzi.

CIURYCH. Predstaŭnik Liwerpula ŭ anhlickaj nižniaj pałacie apracawaŭ plan tunela, jaki maje złučyć Irlandyju s Šotlandyjei.

ŠTOKHOLM. Byŭšyj dahetul u wastrozie ŭ Finlandyi rasiejski pasoł pry aŭstryjackim dware, Kamieniew, wypuščen na wolu.

WAŠYNHTON. Wajenny minister Bakier padaje ŭ amerykanskuju nižniuju pałatu projekt zakona, pawodłuh katoraha wajennaja pawinnaść abnimaje mužčyn ad 18 da 50 hadoŭ.

WINDAWA. Biržawy kamitet i biržawoje tawarystwa atrymali pazwaleńnie adkryć nanowa swaje čynnaści.

BUKAREŠT. Zakon ab hramadzkich prawoch dla žydoŭ, prajšoŭšy praz senat, razhledaŭsia ŭ rumynskim parlamenci. 86 deputataŭ padali hałasy za, 13—proci. Zakon, naahuł, adpawiedaje wymoham bukareškaj mirnaj umowy, ale šmat pašyraje zamki swaje dla asob, jakije prynimajuć padanstwa.

BUKAREŠT. U dadatku da ziamielnaha zakona zawodzicca pawinnaść panom i ich arendarom zdawač čaść ziamli ŭ arendu sielanam.

Redakcyja „Homana“ prosić usie piśmy, rukapisy da druku, karespandencii, hazety i t. p. pasyłać joj **TOLKI** pa adresu: **Wilenskaja wul. 33, kw. 1.**

Niezaležnaja Biełaruś.

Memoryał niamieckamu pasłu pry ŭkrainskim uradzie.

25 krasawika s. h. biełaruskaja delehacyja ŭ Kijewie padała niamieckamu pasłu pry ŭkrainskim uradzie memoryał s podpisami Aleksandra Ćwikiewiča, praf. W. Doŭnara-Zapolskaha i d-ra Trempowiča. U memoryale pamiž inšym kažycca:

Praca biełaruskaha narodu nad utwareńniem swajho ŭradu s pryčyny wajennaha času mahła wyjawicca tolki paźniej, čym heta było zrobleno na Ukrainie. Ale žadańnie arhanizacyi niezaležnaha hasudarstwienaha arhanizmu zaŭsiody žyło ŭ biełaruskich kiraŭničych partyj i heta tendencyja zaŭsiody wyjaŭlałasia ŭ damahańniach narodnych mas. Pačućcio swaje dzieržaŭnaści zaŭsiody było hłyboka zachowano ŭ duchoŭnym žyćci biełarusaŭ, bo jano asnowano na ich minuŭščynie, ich nacyanalnaści, mowie, ich adnarodnym akanamičnym pałažeńni. Nie kažučy ŭžo ab słaŭnaj dzieržaŭnaj niezaležnaści ŭ starabytnych časoch, dawoli napomnić, što ŭ siarednich wiakoch swaje historyi Biełaruś da 1569 hodu była niezaležnaj dzieržawaj pad litoŭskaj dynastyjej, što ad 1569 hodu da XVIII stalećcia Biełaruś stanawiła federacyjnuju čaść Polskaj rečypaspalitaj, adnak u swaich miežach karystała s suwerennaści. Panawańnie Rasiei nie zabiło ŭ Biełarusi pačućcia dzieržaŭnaj samabytnaści, i ŭ 1830 i 1863 hadoch nia tolki intelihencyja, ale i narodnyje masy prynimali ŭčaście ŭ paŭstańniach proci rasiejskaha ŭradu i barolisia za wolu Baćkaŭščyny. Dalejšyje hady ciažkoj niawoli, praŭda, źniščyli biełaruskuju literaturu i biełaruskuju intelihencyju, ale nie zdaleli źniščyć u narodzie pačućcia dzieržaŭnaj samabytnaści. Ab žlićci biełaruskich narodnych mas z Rasiejej nie mahło być hutarki, miž inšym, i s taje pryčyny, što biełarusy pawodłuh swaje kultury prynaležać da zachodnia-eŭropejskich narodaŭ, a nie da Uschodu. Wyšejšyje stany, katoryje niekali byli dawoli čyśleny, a ciapier rastajali ŭ narodnaj masie, karystalisia šyrokimi konstytucyjnymi prawami. Čyślenyje miesty mieli niamieckaje miastowaje prawa. S pahladu na nacyanalnuju haspadarku naš kraj s swaimi 12 miljonami biełarusaŭ ad pryrody nia lišnie bahaty, — adnak, maje dobra raźwituju kulturnuju haspadarku lasnuju i ziamielnuju. Naš kraj nie znaje hoładu. U im jość ekanamična trywałaje sielanstwa, katoraje haspadaryć na ziamli na asnowie prywatnaj ułasnaści, wytworenaj historyjej, — i pry hetym pracawitaje sielanstwa. Da nas zaŭsiody prywozili šmat niamieckich tawaraŭ, i my wywozili mnoha swaich tawaraŭ praz bałtyckije porty, asabliwa drewa, zbožže, skury i šmat inšych.

Naš narod swajej pracawitaściu dajšoŭ adnosnaha dabrabytu, nia hledziačy na ŭwieś cižar carskaha panawańnia. Ab hetym cižary možna sudzić s taho, što naš kraj mieŭ šmat mienš škoł, čymsia inšyje ziemii Rasiei, dy ŭ im nie było niwodnaje wyšejšaje škoły, što ad 1865 da 1905 hodu byli zabaronieny biełaruskije druki. I heta zatym, što carski ŭrad byŭ dobra znajomy z žadańniem niezaležnaści, jakoje było hłyboka ŭ našym narodzie.

Ciapier biełaruskaje pytańnie naśpieło, i ad niamieckaha ŭradu budzie zaležyć: uzmacawać sympatyi biełaruskaha narodu da Niamieččyny, ci hetyje sympatyi i wočy narodu pawiarnuć u druhi bok, što mahło-by akazacca mała karysnym dla niamieckich intaresaŭ.

Kali biełaruskaje pytańnie cikawić niamieckuju palityku, dyk my wystaŭlajem hetkije našy žadańni:

1. My prosim pryznać niezaležnaść Biełarusi, a takže pryznać ułaść Rady i jaje ministerstwa.

2. My prosim ustanawić takije adnosiny miascowaj niamieckaj ułaści, kab naš urad mieŭ mahčymaść arhanizawać swaje siły dzieła abniaćcia pad swaju ŭłaść takže ŭschodniaj čaści Biełarusi, zaniataj ciapier bolšewikami.

3. Adnačasna my prosim ab zachawańnie ŭ niezačepnym stanie pryrodnych, ekanamičnych, nacyanalnych i histaryčnych hranic Biełarusi, a ŭ tym liku pryznać za Biełaruśsiu Hrodnienščynu, bassejn Prypiaci i miesta Wilniu.

Biełaruś i Rasieja.

U sprawach, ad katorych zaležyć mo' ŭsia dalejšaja budučyna našaha narodu, učućcio — błahi rajčy. Naadwarot: tut patrebna tolki razwaha, tolki chałodny rozum, katory adzin može raźwiazać asnaŭnyje pytańni našaha bytu, uzirajučysia nie na mimalotnaje i źmiennaje nastrajeńnie, a na sapraŭdnyje intaresy i patreby našaha narodu i kraju.

Zdaŭna miž maskoŭskaj i polskaj intelihencyjej na Biełaruskaj ziamli išła konkurencyja na hrunci denacyanalizacyi biełarusaŭ: maskali staralisia abiertać nas u maskaloŭ, palaki — ŭ palakoŭ, dy jak adny, tak i druhije ŭsimi mahčymymi sposabami niščyli ŭsio spradwiečna biełaruskaje. Ciapier, kali nastaŭ histaryčny mament adbudowy palityčnaj niezaležnaści našaje Baćkaŭščyny, maskali i palaki abjawili našym niezaležnikam takuju-ž wajnu, jak kolki hadoŭ tamu nazad

biełaruskim adradžencam, i pad łoj čas, jak palaki z bieznadziejnaściu uhledajucca na nowabudawanaje Polskaje karaleŭstwa i ažno sipiać ad złości, što Biełaruś abjawiła razarwanaj staruju uniju s Polščaj, maskali, karystajučy s pładoŭ staroj palityki abmaskoŭleńnia biełarusaŭ, spekulujuć na nacyanalnaj zabitaści našaha narodu i na naśledkach tej ciemry, jakuju šyryła maskoŭskaja kazionnaja «praświeta».

Dziwa nima, što maskali za čas wiekawoha panawańnia nad našym narodam prywykli hladzieć na nas, byccam na swaju ŭłasnaść, byccam na swaich *raboŭ*. Ale sumna toje, što jany zdaleli ŭbić šmat kamu z abmaskoŭlenych, choć i čystakroŭnych biełarusaŭ padobny dziki pahlad: takim abmaskoŭlenym biełarusam zdajecca, što *stan rabstwa* dla našaha narodu— *zusim normalny*, što biez čužackaje nahajki, biez maskoŭskaha wuradnika my žyć nie zdalejem!

„Woś,—kažuć jany,—wy chočecie, kab Biełaruś była *niezaležnaj* dzieržawaj. Ale jak-že jana budzie žyć *biez Rasiei?*“

I dalej iduć biez kanca zbankrociŭšyjesia za hetu wajnu ŭžo da kanca staryje sławianafilskije hutarki ab «bractwie sławianaŭ», katoryje s takim smakam bili adny adnych čuć nie na ŭsich wajennych frontach, ab «sławianskaj siamji», usławiŭšajsia tym, što dužejšyje «braty» sto hadoŭ katawali swaich «mienšych bratoŭ» i t. d.

Na pytańnie: „jak my budziem žyć biez Rasie?“ my možem adkazać tak sama pytańniem: a jak-že my biez jaje žyli sto z niečym hadoŭ tamu nazad? A jak žyła Serbija i Čornahoryja, jak žywie i krasuje Boŭharyja, kato aja nie ŭbajałasia padniać aružže proci swajho «staršaha brata» — Rasiei, pamahaŭšaj serbam abrabawać boŭharski narod, kali jon byŭ abiazsilen paśla krywawaj barаćby s turkami za wolu ŭsich Bałkanskich sławianaŭ?...

Tolki wielmi naiŭnyje ludzi mohuć wieryć, byccam Rasieja, zabirajučy pad siabie sławianskije ziemli, papraŭdzi dumała kali-kolečy ab utwareńni wolnaj i silnaj «sławianskaj siamji». «Žbirańnie sławianaŭ» wialikarusami mieło na meci adno ŭzmacawańnie Maskoŭščyny, wysmaktywaŭšaj usie soki z «bratoŭ» i staraŭšajsia wyniščyć usie adznaki ich samabytnaści dy abiarnuć u maskaloŭ. Samo saboj razumiejecca, što ad hetaha mahła być karyść adno maskalom, a nia tym, kaho jany niščyli. Woś že, kali padyjšli časy raźwićcia demakratyzmu pa ŭsim swieci i ŭ Rasiei, adkryty gwałt nad słablejšymi «bratnimi narodami» treba było niečym prykryć, prycharošyć. Tady maskoŭskije palityki wydumali «sławianafilskuju ideju»: jany pačali dawodzić, što wolnaje i niezaležnaje žyćcio dla «m i e n š y c h b r a t o ŭ» — škodna, što jany tolki tady buduć ščaśliwymi, kali paddaducca pad «apieku» wialikaj i dužoj Rasiei,—i heta ŭ tym samym časie, jak usie žychary Rasiejskaj dzieržawy byli padzieleny na hramadzian «pieršaha i druhoha sortu», jak biełarusam i ŭkraincam, „najbliżejšym i najserdečniejšym“ swajakom maskaloŭ, było zabaronieno hawaryć, pisać, drukawać i malicca ŭ rodnaj mowie! Pieršyje sławianafiły ŭ Rasiei byli, naahuł, čornasociencami i znajšli prychilny pryjom adno tolki ŭ polskich čornasociencaŭ, maniŭšychsia wytarhawać ad maskaloŭ dzieła apalačeńnia biełarusaŭ-katalikoŭ. Ale ŭsie inšyje sławianskije narody dali im družny adpor: sałodkije słowy maskoŭskich sławianafiłaŭ lišnie ŭžo napaminali słowy waŭkoŭ, jakimi tyje zaklikajuć baranćŭ da swajho trybucha!... Tady zbankrociŭšyjusia „sławianafilskuju ideju“ pierenjali ad čornasociencaŭ rasiejskije liberały: jany asaładzili jaje jašče charašejšymi sławami, pierefarbawali pad liberalny ton i nawat pačali ciškom — ale tak, kab nie pačuŭ haradawy! — hutaryć ab aŭtanomii panlawolenych narodaŭ. Adnak, i jany nia mieli ŭdačy: s pad awiečaj skurki chutka zabliščeli woŭčyje zubki,—i kali ŭkraincy pieršyje adkryta zajawili, što jany hatowy naležać da Rasiejskaj federacyjnaj dzieržawy, ale tolki jak palityčna niezaležny arhanizm, twarcy „nowasławianstwa“ padniali strašenny kryk i kinuli na ŭwieś ukrainski ruch praklaćcie, zaklajmiŭšy jaho imiem adščapienstwa, zdrady, „mazepinstwa“.

Učaście ŭ wajnie boŭharaŭ, wystupiŭšych proci Rasiei; adbudowa Polščy... niemcami, paśla taho, jak Rasieja suliła joj adno tolki ku tatuju aŭtanomiju; pryznańnie centralnymi dzieržawami niezaležnaści Ukrainy pad toj čas, jak bolšewiki, na sławach pryznaŭšyje prawa narodaŭ Rasiei na samaaznačeńnie choć by ŭ formie poŭnaha addzialeńnia ad Rasiejskaj dzieržawy, staralisia krywioj zatušyć ukrainski niezaležnicki ruch, — usie hetyje fakty z nanawiejšaha času pawinny pakazać nawat i ślapomu, što narody ŭ swajej palityce kirujucca nie sympatyjami, nie blizkaściu pa krywi, nie histaryčnymi tradycyjami, a *wyklučna swajej karyściu.* I tolki prawilnym zrazumieńniem swaje nacyanalnaje karyści mohuć i pawinny kirawacca biełarusy ŭ toj niezwyčajna ważny histaryčny mament, kali pierad imi adkrywajecca mahčymaść samym naładzić swajo žyćcio. Tolki tady, jak my ŭžo stworym swaju *niezaležnuju dzieržawu*, my možem u mieru patreby pašukać sabie sajužnikaŭ, ale pry hetym naš wybar pawinien być zusim wolny ad usielakich pustych i falšywych idej ab „sławianskaj jednaści“, jakoj nikoli nie było, niema i, treba dumać, nia budzie.

Rasieja, padpisywajučy bieraściejskuju ŭmowu, razarwaŭšuju žywoje cieła našaha narodu na dźwie čaści, dała jašče adzin dokaz taho, što ab karyści i žyćciowych patrebach biełaruskaha narodu jana zusim nia dumaje. Bolšewiki ŭ hetym ani nie adyjšlisia ad staroj ideologii carskaj Rasiei. I kali biełarusy, šukajučy sabie sajužnikaŭ, nia wyciahnuć swaje ruki na Ŭschod, dyk u hetym buduć winawaty tyje našy „staršyje braty“, jakije zaŭsiody cikawali i cikujuć na našu nacyanalnuju pahibiel.

J. Mieleška.

Georg Bernhard u «Voss. Ztg» z 22.VII. u staćci „Das Problem der Stunde“ piše:

„Pad karyść Niamieččyny ciapier zusim nie padychodzić twaryć niešta akančacielnaje ani ŭ Bałtyckich ziemlach, ani ŭ Litwie i ŭ Polščy“. Hetyje ziemli niemcy zaniali nie dzieła taho, kab wyzwalić tamtejšyje narody, a tolki dzieła ŭtwareńnia z ich abarennaha wału proci worahaŭ. Ich doal zaležyć ad taho, ci niameckaja palityka zdaleje zabaśpiečyć swaje intaresy na Ŭschodzie na asnowie pryjaznaj konwencyi z Rasiejej, ci niemcy buduć prymušeny dzieła abarony henych intaresaŭ pašyryć swaje hranicy s čysta wajennaha pahladu. „Adnak, budučynu ŭschodnich pahraničnych krajoŭ treba ŭ kožnym zdareńni ładzić wyklučna ŭzirajučysia na intaresy budučaha raźwićcia Niamieckaje dzieržawy“.

Biełaruski Uniwersytet.

S taho času, jak rasiejski ŭrad zakryŭ wilenski uniwersytet, naš kraj biezmała sto hadoŭ astawaŭsia biez wyšejšaje škoły. Usia naša moładź, skončyŭšy nawuki ŭ siarednich škołach, dzieła dalejšaha wučeńnia była prymušena jechać u hłyb Rasiei, u Polšču, abo zahranicu—da čužych ludziej, čužych narodaŭ. Chto mieŭ mahčymaść wučycca ŭ zahraničnym uniwersytecie, toj najčaściej nie prapadaŭ dla swaje Baćkaŭščyny i swajho narodu: zahraničnaje žyćcio lišnie rezka rożniłosia ad našaha žyćcia, i razłuka z rodnym krajem była wielmi balučaja, a Baćkaŭščyna tak krepka ciahnuła da siabie.. Ale tyje, chto jechaŭ u Maskoŭščynu ci ŭ Polšču, cełymi masami astawalisia ŭžo tam na ŭsio žyćcio, bo doma dla ich miesca nie było: tut carski ŭrad nasyłaŭ tysiačy čužyncaŭ, wiernych swaich słuh u niščeńni samabytnaści Biełarusi.

Jašče za niekalki hadoŭ pierad wajnoj u našym kraju pačałasia rabota dzieła adkryćcia ŭ nas uniwersytetu, abo inšaj wyšejšaj škoły. Adnak, usie starańni ničoha nie dajšli: daremna była praca, daremna ŭsie wialikšyje harady Biełarusi — Wilnia, Miensk, Witebsk i inš.— sulili wialikije hrošy na patreby krajowaha uniwersytetu. I tolki ciapier, kali Biełaruś wyzwaliłasia s-pad maskoŭskaje apieki, adkryłasia mahčymaść utwareńnia biełaruskaha uniwersytetu, jaki maje być adkryt u Miensku.

Francišk Olechnowič.

Na Antokali

pjesa ŭ 3 aktach sa śpiewami i tancami.

(Hladzi «Homan» № 60).

M a ń k a.

Nu, dyk limanady...

P i a r o w i č.

Heta mahu! (Mańka ŭstaje). Čekaj! Nia jdzi! Chłapiec pryniasie! (kliče): Chłapiec! Hop! hop! (da Mańki). Ty maješ pieknuju dušu, Mańka!. Ty zdawolena aby čym!... Ty filozofka! Ty... ty... Sokrates u spadnicy.

K e l n e r (uchodzić).

P i a r o w i č (da kelnera).

Limanady dla maje karaleŭny!

(kelner wychodzić).

P i a r o w i č.

Sokrat—bačyš—napiŭsia cykuty i ziukaŭ s swaimi wučniami, siedziučy na łožku...

M a ń k a.

Chto? čaho napiŭsia?

P i a r o w i č.

Bačyš,—Sokrat—filazof, napiŭsia cykuty, sieŭ na łožku, padpiоršy baradu i ziukaŭ s swaimi wučniami... (apošnije słowy haworyć płakśliwym hołasam, hledziučy na zjawiŭšahasia ŭ dźwierach restaranu kelnera).

K e l n e r.

(pakazywaje znakami, što haspadar nie daje ŭžo bolej na pawier).

M a ń k a.

Dy čaho-ž ty niuniš? Tabie-ž nichto nie daje nijakaje cykuty, a pješ piwa!

P i a r o w i č

(pakazywaje rukoj na kelnera).

Ale jon... jon kaže, što haspadar nie daje biaz hrošy nawat limanady. (j. w.). Ziukaŭ, bačyš, a paśla loh (kładziecca) i zasnuŭ snom wiečnym..

M a ń k a

(tuzajučy jaho).

Pačekaj nie kładzisia! haspadar pryjdzie — budzie kryčac —

P i a r o w i č.

Chaj kryčyć—nie ŭstanu!... (deklamatarskim tonam): Rasčyni nada mnoj, Maniečka — aniołačak, swaje biełyje skrydły i chaj zasnu pad ichnim cieniam.

M a ń k a.

Jakije skrydły? Ja nie maju nijakich skrydłaŭ!

P i a r o w i č.

Nie maješ skrydłaŭ? Heta dziŭna!

M a ń k a.

Nu, ustawaj, ustawaj. Kali tak wielmi spač chočeš, dyk idzi ŭ habinet na wierch, tam jość kanapa, tam zaśnieš i nichto ciabie nie pabačyć!

P i a r o w i č.

Sprawiadliwa kažeš, jak Salamon, maja ty Maniečka! (abymaje jaje i wychodzić z joju).

M a ń k a.

Idzi užo! idzi!

Zjawa 6.

M u z y k i, paśla R a f a ł.

M u z y k i

(uchodziać, siedajuć pry adnym z apošnich stałoŭ, ładziać swaje instrumenty).

R a f a ł (uchodzić).

A! muzyki pryjšli!—dobra!

M u z y k i

(kłaniajucca Rafału).

R a f a ł.

Nu, i može wypili-b čaho?

I M u z y k a.

A nia škodziło-b, panok, bo haračynia, umarylisia.

R a f a ł

(hawore ŭ dźwiery).

Maniečka! paŭ butelki harełki i niekalki butelak piwa! Dobra, što pryjšli, bo siahońnia spadziewajusia šmat haściej.

II M u z y k a.

Siahońnia pieršaja niadziela, što padobna da niadzieli, bo dahetul usio byŭ doždž dy doždž.

R a f a ł.

Ale, pahoda pieknaja! A ŭ dadatku siahońnia tut ramieśnickaja majoŭka...

Zjawa 7.

T y j e-ž i M a ń k a (uchodzić).

R a f a ł (da Mańki).

Dzie Piarowič?

M a ń k a.

Pašoŭ u habinet, śpić na kanapie. Chacieŭ spać tutaka ŭ sadzie, a ja jaho pałažyła ŭ habinecie.

R a f a ł.

Dobra. A biaz hrošy ŭžo bolej jamu nie dawać, bo i tak šmat uziaŭ na pawier i niema wiedama, kali addaść.

M a ń k a.

Heta-ž pastajanny hość!

R a f a ł.

Z hetymi pastajannymi najhorej. Jon pastajanny, pakul nie nabiare na pawier, a paśla jaho i nie pabačyš! (čuwać świstok parachoda) O! parachod idzie!

I. M u z y k a.

Zaihrajma na pawitańnie! (stajać kala płocika i ihrajuć).

(*Dalej budzie*).

Za hetu sprawu enerhična ŭziaŭsia wiadomy pracaŭnik na niwie biełaruskaj historyi, praf. Doŭnar-Zapolski. Jak nam nakazywajuć, pr. Doŭnar-Zapolski zabaspiečyŭsia zhodaj wykładać u biełaruskim uniwersytecie 36 prafesaroŭ-biełarusaŭ

My ščyra witajem hetu ważnuju rabctu, jakaja buduje fundament našaje kulturnaje budučyny. I choć śpierša uniwersytet u Miensku budzie karystacca dziela čytańnia lekcyj jašče pieręważna rasiejskaj mowaj, my wierym, što ŭ chutkim časie jon stanlecca biełaruskim nia tolki pa duchu, ale i pa mowie, katoraje ŭ swaim biezupynnym raźwićci ŭžo dajšla hetkaj wyšyni, što može wyskazywać samyje tonkije adcienki čeławiečaje dumki. I naša biełaruskaja prafesura šybka zdaleje prajści ewalucyju mowy, a nowyje pakaleńni maładzioży, jakaja ŭžo wučycca ŭ biełaruskich himnazijach, buduć atrymliwać i wyšejšuju nawuku ŭ swaim uniwersytecl pabiełarusku.

H. B.

U Wilni i wakolicach.

× **Kwatery staražoŭ.** Kwatery wilenskich damowych staražoŭ — takzwanych z rasiejskaha «dwornikaŭ» — užo daŭno ŭzywajuć ab pomstu da nieba. Tolki ŭ ličenych damoch im dajuć bolej-mieniej adpawiednaje pamiaščeńnie,—ale pierewažnaja čaść ich — heta niejkije padziemnyje lochi, z wakoncem niejdzie pad samaj stollu, wychodziačym *nižej pawierchu ziamli*, kudy nikoli nie zahledaje sonce, dzie ŭ strašennaj wilhaci ludzi zažywa hnijuć i dzie majuć wyhodnaje hniazdo ŭsielakije zaraźliwyje chwaroby s suchotami napieradzi. I ŭ takich lochach — časta ŭ kamianicach eŭropejskaha widu — płodzacca i pamirajuć całyje pakaleńni ludziej...

Niekali — na kolki hadoŭ pierad wajnoj u Wilni niechta zaniaŭsia ahladam staražoŭskich kwater. Rezultaty akazalisia strašennyje. Ab hetym mnoha pisali ŭ hazetach, mnoha hawaryli, dy spadziewalisia, što dolaj henych biedakoŭ zajmiecca naše miastowaje samaŭpraŭleńnie. Na žal, wilenskaje duma zaŭsiody składałasia s tych samych kamianičnikaŭ, katoryje stwaryli tyje dzikije warunki dla swaich staražoŭ, — i sprawa skončyłasia ničym. Hetak i pa siahońniašni dzień astałosia.

Prynimajučy pad uwahu, što za čas wajny narod u nas strašeńnia abiazsilen, što daražynia apału nie daje, jak śled, ahrewać padziemnych staražoŭskich lochaŭ, što hetak wytwaryŭsia niezwyčajna padatliwy hrunt dziela pašyreńnia ŭsielakich zaraźliwych chwarob, — zakranutaja nami sprawa maje wialikuju wahu dziela azdaraŭleńnia ŭsiaho našaha miesta wymahaje surjoznaj uwahi hramadzianstwa.

× **Biełaruski Kamitet p. p. ad w.** wydaŭ za miesiac lipień darmowych abiedaŭ: praz Biełaruskuju Narodnuju Straŭniu — 1990, praz inšyje straŭni— 624, a ŭsiaho — 2614 abiedaŭ.

× **Dannyje ab kwaterach.** Damaŭłaśniki i ich upraŭlajučyje z wulic, nazowy katorych pa niamiecku pačynajucca literami

E pawinny jawicca ŭ paniadziełak,
F „ „ ŭ aŭtorak,
G „ „ ŭ sier. i čeć.
H „ „ ŭ piatnicu,
I i J „ „ ŭ subotu

ŭ pakoj 49 u Stadhaŭptmana i dać adkaz na statystyčnyje pytańni ab ich damoch, kwaterach i ich žycharach.

× **Tarhoŭla z Uschodam.** Dawać zakazy na tawary ŭ miežach nowaj akupacyi i naahuł u Rasiei možna tolki cieraz swajho krejshaŭptmanna (stadthaŭptmanna), katoramu treba zajaŭlać, skolki jakoha tawaru treba, a takže imia dastaŭcy. Dalejšyje kroki ŭčynić krejshaŭptman (stadthaŭptmann). Atrymaŭšy zakazany tawar, treba ab hetym zajaŭlać u krejsamcie, katory rażbiare, jakije tawary pawinny iści na punkt zboru syrcoŭ (Rohstoffstelle) i jakije tarhowiec može swabodna pradawać cywilnamu nasialeńniu. Za niespaŭnieńnie hetych zahadaŭ tawary padlehajuć konfiskacyi.

× **Darmowyje karty na chleb** žonkam zapasnych na miesiac wierasień buduć wydawacca ŭ pakoi 143 u Stadthaŭptmanna, Daminikanskaja 2, u nižejpisanyje dni:

dla 4 cyrkułu — 8 i 9 žniŭnia
„ 6 „ — 9 i 10 „
„ 7 „ — 10 i 12 „
„ 8 „ — 12 i 13 „
„ 1 „ — 14 „
„ 5 „ — 16 „
„ 3 „ — 17 „
„ 2 „ — 19 „

Chto nia woźmie swaich kart u hetyje dni, može atrymać ich jašče 20 i 21 žniŭnia.

Karty dajuć prawa atrymliwać chleb, bulbu i inš.

× **Zdača Gumy.** Šdadthaŭptmann apawieščaje, što termin zdačy gum ad kołaŭ pradoŭžen da 1 wieraśnia 1918 h.

× **Damy na drowy.** U Biuro VIII cyrkułu kamisii apieki nad pakinutymi damami 8 žniŭnia adbudzicca publičnaja licytacyja dreŭlanych damoŭ, naznačenych na razborku.

× **Nierazarwaŭšajasia mina.** Načalnik upraŭleńnia Litwy apawieščaje, što 19 lipnia čaćwiora tutejšych žycharaŭ pajšli na pole proby min i prabawali źniać miednuju bułaŭku nierazarwaŭšajsia miny. Pry hetym jany byli ranieny, i adzin z ich pamier ad ran u toj-že dzień. Chadzić u miežy probnaha pola zabaronieno, a čepańnie nierazarwaŭšychsia min niebaspiečna dla žyćca.

× **Temperatura.** Najwyšejšaja i najnižejšaja temperatura za apošnije dni była (pawodłuh Celsija):

	najwyš.	najniž.
1—2	+ 19,4°	+ 13,4°
2—3	+ 17,1°	+ 13,1°
3—4	+ 19,1°	+ 13,0°
4—5	+ 18 4°	+ 11.3°

Z USIAHO KRAJU.

Ab pasad Litwy.

Orhan niamieckaha ŭradu «Nordd. Allg. Ztg.“ u numery s 3 žniŭnia zajaŭlaje pamiž inšym:

«Narada tak-zwanaj „dzieržaŭnaj rady» adbywałasia pry začynienych dźwierach. Niamiecki ŭrad nawat nia wiedaŭ, jakaja heta «dzieržaŭnaja rada». Ciapier wyjaśniłosia, što «dzieržaŭnaja rada»—heta pamienšenaja Litoŭskaja Taryba. Niewiadomy i padrobnaści hałasawańnia. Adnym słowam, usia inscenizacyja aktu nie wykazywaje łojalnaj achwoty ličycca z zakonnymi intaresami niamieckaha ŭradu. Litwiny zajaŭlajuć, što žadańnie členaŭ Litoŭskaj Taryby wiaści pierehawory ŭ Berlinie u krasawiku ab konwencyjach było adkinuto. Hetaha nielha było abminuć, bo padhatawicielnyje raboty jašče nie byli zakončeny. Niamiecki ŭrad u sprawie kandydata na litoŭski pasad pakidaje sabie poŭnuju swabodu. Jon dzieržycca taho pahladu, što pierad raźwiazkaj pytańnia ab monarchu treba ŭładzić adnosiny miž Niamieččynaj i budučaj Litwoj. My možem ciapier zajawić, što padhatoŭka konwencyj u Berlinie hetulki pasunułasia ŭpiarod, što jany buduć zakončeny ŭ budučym tydni i što možna budzie pačać pierehawory z litoŭskimi predstaŭnikami. Kali, jak treba spadziewacca, pierehawory pojduć šybka i ŭdačna, dyk možna budzie prystupić i da raźwiazki pytańnia ab pasadzie».

Wajennaje hubernatarstwa.

Pawodłuh najwyšejšaha zahadu, 1 žniŭnia Litwa razam z okruham Aŭhustoŭ Suwałki i wajennymi i śnictwami Bieławież Biełastok-Hrodnia abjaŭlajecca wajennym hubernatarstwam, katorym upraŭlacimie wajenny hubernatar, žywučyj u Wilni. Za wajennaha hubernatara naznačen hienerał v. Harbu.

Etapnaja inspekcyja 10. raspuskajecca

Wodnaja daroha z Bałtyckaha ŭ Čornaje more.

Na pierehaworach miž niamieckaj i ŭkrainskaj kamisijej u Kenigsbergu namečeny dźwie linii dziela wodnaj darohi z Bałtyckaha da Čornaha mora Dniepr—Buh – Dniepra Buhski kanał —Wisła i Dniepr—Oginski kanał — Nioman. Apryč taho, padniaŭsia prajekt ruhulacyi zachodniaje Dźwiny da samaj Ryhi. Ukrainski ŭrad zažadaŭ času dziela akuratnaha razhladu hetych prajektaŭ.

HORADNIA. Nowaja taksa dla ramižnikaŭ ustanoŭlena hetkaja:

U horadzi za jazdu da 20 minut — 1 m. 20 f., da 45 m.—3 marki; u nočy (ad 10 h. wieč. da 5 h. ranicy) dapłačywajecca 1 marka za kožny prajezd. Pieršyje 25 klgr. bahaža wiazucca biez nijakaje dapłaty, a za každyje dalejšyje 25 klgr. abo čaść ich treba dapłačywać 1 marku.

Biednym žycharam wapnu dziela dezynfekcyi adchodžych miesc i rynštokaŭ dajuć u palicyi darma.

Hetymi dniami s tutejšaha warjackaha domu ŭciok chwory, u katoraha ŭ kišeniach, zławiŭšy, znajšli mnoha rečaŭ, ukradzienych s kišani druhich, u tym liku 16 nožykaŭ.

BIEŁASTOK. Tut, u pradmieści Biełastočak i ŭ dware Dajlidy pačała chwareć skacina ad niejkaj chwaroby lohkich. Chworaja skacina pačynaje kašlać, nia jeść i nie daje małaka. Paśla ŭ jaje robicca astma, i jana wielmi spadaje s cieła. Bliźka paławina chworaj skaciny zdychaje.

ŠYPLIŠKI. U časie niabytnaści haspadara i jaho siamji, wyjechaŭšych da kaścioła, piarun udaryŭ u ich chatu. U adzin mament zhareli ŭsie budoŭli z usieńkim dabrom.

ŚWIENCIANY. Ad 1 žniŭnia tut pačała swaje čynnaści pačtowaja kantora.

WILKAWIŠKI. Da haspadara Wojciunasa ŭ račy zalez pad strachu rabotnik Kajrys i ŭkraŭ stul sałaninu, šynki i šmalec. Pry hetym jon zhubiŭ tamaka swoj pašpart. Nazaŭtraje pryjšła da jaho palicyja i zrabiŭšy rewiziju, znajšla bolšuju čaść ukradzienych praduktaŭ.

JELENIEWO. U tuju subotu tut zhareła małačarnia. Pažar uźniaŭsia ad iskry s komina, zapaliŭšaj sałamiannuju strachu.

SUWAŁKI. Sielanie s tutejšych wakolic majuć wielmi błahuju prywyčku padliwać da swajho małaka kala 50% wady i pradawać henu miešaninu jak «świežaje małako». Było niekalki prypadkaŭ addačy hetkich sielan pad sud.

KOUNA. 22 lipnia prapała Eleonora Juzefowič, 15 hadoŭ, žyŭšaja pry wastrožnaj wulicy. Piarednije nočy jana načawała ŭ dwornika Paškoŭskaha pry tej-že wulicy, i s taho času jaje nichto boľš nie bačyŭ.

RYHA. Wajenna palawy sud dwojčy zasudziŭ na śmierć b. rasiejskaha sałdata Stračenko i rabotnika Salmina, a rasiejskich sałdataŭ Prudnikowa i Šyłowa — na 10 hadoŭ u papraŭčy dom i rabotnika Turčyna na 5 hadoŭ. Pamianutyje ludzi winawacilisia ŭ učaści ŭ razbojnickaj napaści na šynok u Wendenskim pawieci.

REWIEL. 10 žniŭnia na werfi Bekier i Komp budzie spuščen na wadu ledakoł u 3.200 tonn dziela ačystki ad lodu uzbarežnych bałtyckich wod.

Ukraina.

KIJEU. Prezydyum nacyanalnaha sajuza ŭkrainskich partyj wyskazaŭ niamieckamu pasłu Mummu abureńnie ŭkraincaŭ s pryčyny zabojstwa feldmaršałka Ejchhorna. Lichadziejstwa hetaje — biazsporna rabota maskoŭskich ruk.

KIJEU. S pryčyny zabojstwa feldmaršałka Ejchhorna delehacyja sosyalistaŭ-federalistaŭ wyskazała swajo abureńnie lichadziejstwam pierad niamieckim pasłom bar. Mummam. Padobnuju ž zajawu zrabiŭ haława rasiejskaj mirnaj delehacii ad imi sawieckaha ŭradu i bolšewikoŭ.

KIJEŬ. 1 žniŭnia nad trunoj Ejchhorna adbyłosia nabaženstwa, na katorym byli hetman z žonkaj i świtaj i ŭkrainskije ministry z ministram-prezydentam Lizohubam, a takže predstaŭniki Krymu i donskich kazakoŭ. U časie pierawozki cieła feldmaršałka Ejchhorna na wagzał napieradzi pachodu jechaŭ ukrainski eskadron.

Hetman Skoropadskij wydaŭ adozwu da ŭkrainskaha narodu, adznačywajučy wialiki sum ukraincaŭ s pryčyny zabojstwa feldm. Ejchhorna, imia katoraha nazaŭsiody budzie zapisano na stranicach ukrainskaj historyi.

Rabotnickaja hazeta piše:

„Tolki worahi ŭkrainskaj dzieržawy mahli pamknucca na hetkaje lichadziejstwa.

„Kijewsk. Myśl“ kaže, što ŭkrainski narod nie stalć za plačyma zabojcaŭ.

WIESTKI Z RASIEI.

MASKWA. Narodny komisaryjat dziela baraćby s kontrrewalucyjej wykryŭ zmowu proci Lenina i Trockaha.

Z hetaj pryčyny Lenin pakazwajecca tolki pad achranaj, i na wulicach, pa jakich jon prachodzić, staŭlajuć wojska.

U Chołmohorach wykryli kontrrewalucyjnuju arhanizacyju. Bolšewicki ŭrad u Jenisiejsku skinut socyał-rewalucyanierami.

Dekretam narodnych kamisaraŭ u Rasiei zawodzicca ahulnaja wajennaja pawinnaść dla mužčyn od 18 do 40 hadoŭ.

Biuro presy narodnych kamisaraŭ nakazywaje, što w. kn. Michaił Romanow apublikawaŭ manifest ab pawarocie ładu ŭ Sibiry. Sibirski ŭrad wiadzie pierehawory s Francyjej i Amerykaj.

«Izwiestija» nakazywajuć, što ostraŭ Mudiuk pierad Archangielskam, zaniat sajuźnikami paśla abstrełu anhlickimi krejserami. Sawieckije wojski adyjšli ŭ Archangielsk. Anhlickije samaloty robiać roźwiedki ŭzdoŭž Murmanskaj čyhunki.

U Nižnim Noŭharadzi areštowany 500 polskich legionieraŭ, maniŭšychsia pierebracca na česka-sławacki front.

LUGANO «Giornale d'Italia» trebuje čynnaha ŭčaścia Japonii ŭ Eŭropejskaj wajnie i sulić Japonii za heta Sibir.

LONDON. Japonski hienerał Makašyma naznačen hłaŭnakamandujučym sajuźnickich wojsk u Sibiry.

MASKWA. Ważniejšyje časci Władywostoku zaniaty japoncami, u tym liku stancyja čyhunki i port.

U Omsku čaść žycharaŭ paŭstała proci nowautworenaha ŭradu. Uźnialisia krywawyje bitwy. Padrobnaściej niema.

LONDON. «Times» nakazywaje z Władywa toku:

«Na zakrytych wyborach u miastowaje ŭpraŭleńnie bolšewiki s 101 miesca atrymali 54. Hetak jany majuć prawa naznačyć spamiž siabie haradzkoha haławu. Sujuźniki nia mohuć pryznać miastowaje ŭpraŭleńnie, katoraje budzie znachodzicca ŭ bolšewickich rukach».

MASKWA. «Правда» nakazywaje, što anhličanie abstreliwajuć Archangielsk. Dalej jana każe: „Jary buduć abstreliwać i rabotnickije kwartały Maskwy, kali my nia źniščym čecha-sławackije družyny anhlickaha štabu".

U Sibiry była pieršaja sustreča miž bolšewikami i sajužnickimi wojskami.

Japonski ŭrad naniaŭ parachodaŭ na 70.000 tonn dziela pierawozki wojsk u Sibir.

«Izwiestija» pišuć ab anhlicka-francuskim planie raźbić sawieckuju respubliku adnačasnym nastupleńniem s poŭnačy, uschodu i pałudziennaha ŭschodu: «Usie siły respubliki treba złučyć u wadno, kab razarwać hety łancuh, katorym anhlicka-francuski imperyalizm choče zadušyć našu wolu.»

Pawodłuh oficyalnych wiestak, anhličanie zaniali Oniehu ŭ 200 wiarstach na pałudzienny ŭschod ad Kiemi.

ŠTOKHOLM. U Kiemi i Sarokach anhličanie wysadzili dźwie dywizii. U Murmanskich portach staić 5 krejseraŭ i 14 minanoscaŭ, u tym liku 1 amerykanski i 1 italjanski.

U Archangielsk pryjechało z Maskwy 15 socyał-rewalucyanieraŭ.

HAAGA. Anhlicki ŭrad drukuje zajawu ab metach Anhlii ŭ Rasiei. Jany hetkije: pry pamačy čecha-sławackich wojsk zabaspiečyć Rasieju ad dalejšaha ŭrezywańnia jaje niemcami. Meta sajužnikaŭ — paddzieržać rasiejski suwerenitet.

MASKWA. Na konferencyi socyał-rewalucyanieraŭ 28 lipnia bolšaść hałasoŭ była padadziena za rezalucyju Bicenko, katoraja pryznaje prawilnaj taktyku centralnaha kamitetu partyi, ŭ tym liku i zabojstwa Mirbacha, i trebuje wiaści hetkuju taktyku dalej. Rezalucyja Kaligajewa, katoraja asudziła terrorystyčnyje akty, była adkinuta.

MASKWA. Rasiejskije hazety pišuć ab apošnich minutach cara, u časie katorych jon wyjawiŭ wialiki spakoj. Pierad samym rastrełam jon kryknuŭ: «Žmiłujciesia nad majej žonkaj i maimi nieščaśliwymi, biazwinnymi dziaćmi! Niechaj maja pralitaja kroŭ ratuje Rasieju ad razwału!»

U palityčnych kruhoch każuć, što caryca zusim baspiečna. Urad byccam manicca addać jaje pad rewalucyjny sud za jaje znosiny z Rasputinym.

Z usiaho świetu.

BERLIN (W.T.B.) 3.VIII. Na pieršym zasiedańni rasiejska-finlandzkaj mirnaj delehacyi pamočnik niamieckaha stats-sekretara zahraničnych spraŭ skazaŭ pramowu, adznačywajučy pryncyp rasiejskaha ŭradu ab samaaznačeńni nacyanalnaściej byŭšaje Rasiejskaje imperyi. Hetkim čynam i Finlandyja faktyčna addzialiłasia ad Rasiei. Ciapier treba aformić heta raźwiazkaj pytańniaŭ ab hranicach i ekanamičnych sprawach.

Niamiecki ŭrad wystupaje tut, jak pasrednik, i budzie mieć swaich predstaŭnikoŭ na pačatych pierehaworach.

Predstaŭnik finlandzkaj delehacyi, Enkiel, dziakawaŭ Niamieččynie za jaje pasrednictwa i pomač pry budawańni niezaležnaj Finlandyi.

Predstaŭnik rasiejskaj delehacyi, Morawskij, adznačyŭ pryncyp rasiejskaj rewalucyi, pawodłuh katoraha narody Rasiei sami pawinny rastanaŭlać ab swajej budučynie i na mocy katoraha Finlandyja abjaŭlena niezaležnaj. Supolnyje intaresy Finlandyi, Rasiei i Niamieččyny wymahajuć uhody. Miž uradami Rasiei i Finlandyi ŭmoŭleno, što ŭsie hramadzianie Rasiei, areštawanyje za palityčnyje sprawy ŭ Finlandyi, a ŭ tym liku i Kamieniew, zwalniajucca. Hetak sama zwalniajucca i finlandzkije hramadzianie, areštowanyje ŭ Rasiei.

BERLIN (W.T.B.). Načalnik admiralnaha štabu, admirał v. Holcendorf, wychodzić u adstaŭku. Jaho miesca zajmie hienerał v. Ser, hłaŭnakamandujučyj niamieckim flotam u bitwie pad Skagerrakam.

BERLIN. Impieratar pryniaŭ na aŭdyencyi ŭ wialikaj hłaŭnaj kwatery ehipskaha chedywa.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńni.

2.VIII. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Artyleryjski ahoń i raźwiedki.

Front niamieckaha Naślednika: Miž Suasson i Fer-an-Tardnua worahi ŭčora dalej daremna atakawali. U načy my planowa dalej prawodzili swaje aperacyi.

Silnaja artyleryjskaja bitwa trywała dalej naabapał Wilmontuar i pašyryłasia da Haten. Nastupleńni worahaŭ adbity ŭžo pierad našymi linijami, časciu—štychami. Na linii Gran Pozna — Feran-Tardnua worahi atakawali našy linii anhlickimi i francuskimi dywizijami. Naabapał Beńje woraham udałosia prarwacca cieraz našy linii na pancyrnych samachodach, katoryje paśla byli rastrelany artyleryjej za našym frontam. Paśla wostrych bitw na štychi piachotnyje šturmy worahaŭ hetak sama złamalisia.

Paabiedzi warožyje šturmy krywawa adbity. Miž Kremaj i Fer-an-Tardnua silnyje piachotnyje šturmy worahaŭ złamalisia ŭžo pierad našymi linijami. U Šampani, na paŭnočnym zachodzi ad Pert, my wykinuli worahaŭ z ich piarednich linij i adbili na poŭnačy ad Lemanil miascowyje nastupleńni worahaŭ.

Front Galwica i Albrechta Wiurtemberskaha: Udačnyje piachotnyje bitwy na zachodzi ad Mozela i pry Sel.

My źbili ŭčora 14 warožych samalotoŭ i 4 prywiaznyje latučyje šary.

Kapitan Bertold dajšoŭ swaje 40-oj pabiedy.

3.VIII. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Na zachadzi ad Ipra my ŭčora adbili silnaje anhlickaje nastupleńnie. U inšych miascoch—raźwiedki i ahoń artyleryi.

Front niamieckaha Naślednika: Na našym starym poli batalii na ranicy, a ŭ inšych miascoch — da poŭdnia nie spyniaŭsia ahoń warožaj artyleryi. Piešyje i konnyje časci worahaŭ aściarožna nastupali krok za krokam za našymi pamału adstupaŭšymi piarednimi atradami. U Šampani ŭ udačnych bitwach na zachadzi ad Suen my ŭziali 100 pałonnych.

Paručyk Ude dajšoŭ swaich 41, 42 i 43 pabied.

4.VIII. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: U načy ahoń artyleryi ŭzmacawaŭsia i dajšoŭ wialikaj siły na zachod ad Ipra i naabapał Sommy. Naabapał Alber my biez praškod sa starany worahaŭ uziali našy piarednije warty z zachodniaha na ŭschodni bierah. Na paŭdnia ad patoka Lus i pry Mondidje my ŭziali pałonnych.

Front niamieckaha Naślednika: Bitw nie było. Na poŭnačy i ŭschodzi ad Suasson i pry Wel my znachodzimsia ŭ styčnaści z worahami.

Kala wajny.

BERLIN. Karespandentam hazet, pryjechaŭšym u wialikuju hłaŭnuju kwateru, hienerał Ludendorff pamiž inšym zajawiŭ:

«Treba adkryta pryznać, što hetym razam naše stratehičnaje nastupleńnie na ŭschodzi ad Rejmsa nie ŭdałosia i abmiežywajecca tolki taktyčnymi ŭdačami. Worahi adchinulisia ad našaha ŭdaru, i my ŭžo na druhi dzień prypynili našy operacyi, bo dalejšaje nastupleńnie wymahało-by lišnie wialikich achwiar. Z źmiennaściu ščaścia na wajnie treba pahadzicca. 18 lipnia pačałosia kontrnastupleńnie Foša na zachadzi ad Rejmsu. Treba pryznać stanoŭčaść i kroki francuskaha hłaŭnakamandujučaha. Nawizna nastupleńnia biez artyleryjskaj padhatoŭki—treba adkryta zajawić — mieła ŭ pačatku dobruju ŭdaču. Było-by abmyłkaj utoiwać heta. Ale ŭžo ŭ wiečary pieršaha dnia našy wojski adbiwali nastupleńni. Užo 19 ŭ pałudzień my iznoŭ byli panami pałažeńnia i hetkimi astalisia. Rašučaj udačy worahi nie dajšli, a achwiary—nadta wialikije. Dziakujučy aperacyjam na warožaj ziamli nam niema patreby ličycca z utrataj tej ci henaj wioski: ŭ nas u Francyi dawoli prastoru dziela stratehičnych operacyj. A rabić stratehičnyje operacyi — heta značyć być u ruchu. Ustupajučy woraham ich ułasnuju ziamlu, my robim heta nie pad prynukaj, a pawodłuh našych planaŭ. Utrata abšaru i adstupleńnie ad Marny—heta tolki słowy, katoryje mohuć na niejki čas zrabić nastrajeńnie, ale ni ŭ jakim zdareńni nie adabjucca na razwiazcy wajny. My budziem pastupać tak, jak ličym prawilnym. Uzmacawańnia sił worahaŭ amerykanskim wojskam i afrykanskimi tuziemcami my nie starajemsia pakazać majučymi mienš wahi, čym jano maje. Što my budziem rabić u najbližejšym časie, — ja, wiedama, nie mahu wam skazać. Skažu adno, što i ciapier, jak raniej, my nastrojeny aptymistyčna. Našych starych met my nia wypuścim s pad woč, bo nam treba dajści kanca. Wy, peŭnie, budziecie mieć pierekanańnie, što ja hawaru z wami zusim ščyra».

BERLIN. Pawodłuh akuratnaha padrachunku, złučenyje warožyje starony za 4 hady wajny mieli zabitymi, ranienymi, pałonnymi i pamieršymi ad chwarob i nieščaśliwych zdareńniaŭ da 25 miljonaŭ duš. Asabliwa ciažka paciarpieła Serbija, u katoraj usio stałaje mužčynskaje nasialeńnie za małymi wykľučeńniami pabito, ranieno abo papało ŭ pałon.

Za 4 hady wajny centralnyje dzieržawy zdabyli 23.000 harmat, 38.000 kulomiotaŭ, 65.000 usielakich wazoŭ, 70 miljonaŭ artyleryjskich nabojaŭ i 200 miljonaŭ patronaŭ.

BERLIN (W.T.B.) U Kanali Lamanš i la zachodniaha uźbiarežža Francii zatopleno 5 parachodaŭ jomkaściu razam 16 000 ton. U paŭnočnych wodach—13.000 tonn.

BERLIN. Za 4 hady marskoj wajny wajennyje floty worahaŭ ŭtracili: 25 bronienoscaŭ, 26 pancyrnych krejseraŭ, 45 małych krejseraŭ, 75 pamočnych krejseraŭ, 187 minonoscaŭ, 87 padwodnych łodok, 83 kananierki i monitory,—značyć šmat bolš, čym było ŭ Niamieččynie wajennych karabloŭ u pačatku suświetnaj wajny.

LONDON. Lord Lendsdoŭn nadrukawaŭ swajo nowaje piśmo, każučy, što lepš bicca da kanca, čym prystać na haniebny mir, ale, z druhoha boku, treba adznačyć, što pa ŭsiej Anhlii nima čeławieka, katory nia ličyŭ-by lichadziejstwam zaciahawać wajnu choć na adzin dzień daŭžej, čym kaniečna treba.

BERLIN (W.T.B.). La zachodniaha uźbiarežža Anhlii my zatapili 20.000 tonn.

BERLIN (W.T.B.). U anhlickich wodach našy padwodnyje łodki zatapili 16.000 tonn. Na zachodzi ad Anhlii — jašče 13.000 tonn.

Biełaruskije wiasielnyje pieśni

Hrodnienskaje huberni.

U harodzie na pierachodzie
Čyrwona roža ćwicie,
Tudy dziewańka časta chadziła,
Z rožaj hawaryła:
«Skažy, čyrwona roža,
Kolki mnie ŭ baćki byci?»
— Adzin dzień da niadzieli,
A ŭ niadzielu rana ručańki źwiażuć,
Ščyru praŭdu skažuć.

—

Stajała dziewańka pad wiancom,
Časała kosańku hrabiancom.
Hdzie taho hrabianca padzieci:
Ci nieści na miesta pradaci,
Ci mieńšaj siastroncy addaci?
Nasiła na miesta—nie pradała,
Da mieńšaj siastrońcy addała.

—

Čamu sałaŭi nie ščabiatali,
Jak sady zaćwitali?
Čamu dziewańka da nia płakała, jak ciabie zawiwali?
— A ja dumała maładzieńka,
Što pili, žartawali,
Ažno žarty pryšli da praŭdy:
U niadzielu rana ručki źwiazali,
Usiu praŭdu skazali.

—

Da wianca, dziewańka, da wianca,
Ci pytałasia u ajca?
— Pytałaś, dziewańki, pytałaś,
Da biełych nožak kłaniałaś,
Ślozkami bociki abliła,
Koskami ziamlicu zamiała.

—

Znać rutańku pa nasieniačku,
Što jana zielanieńka,
Znać dziewačku pa wiasiellačku,
Što jana sirotańka.
Dwarok nowieniek haściej poŭnieniek,
A maci nia widnieńka.
Pašlu sokała z jasnaha nieba
Pa matku, što mnie treba,
A ziaziuleńku na Ukrainańku
Pa swaju radzimańku.
Ni sakolika z jasnaha nieba,
Ni matki, što mnie treba;
Ni ziaziuleńki z Ukrainańki,
Ni maje radzimańki.

—

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.